

Munkaerőpiaci folyamatok, 2017. I. félév

Tartalom

1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	4
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
1.4. Inaktívak.....	5
2. Kereset, munkajövedelem.....	6
2.1. Bruttó kereset.....	6
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	8
2.3. Munkajövedelem.....	8

1. Foglalkoztatási helyzetkép

1.1 Foglalkoztatottak

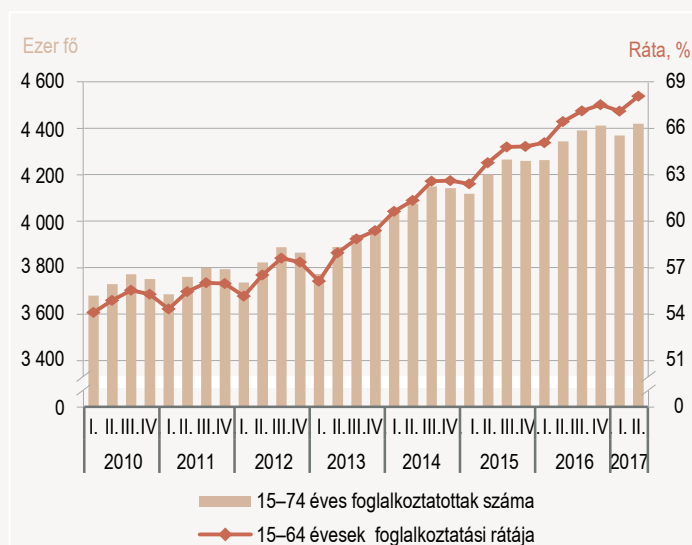
2017 I. félévében a foglalkoztatottak száma a munkaerő-felmérés adatai szerint 4 millió 394 ezer volt, 91 ezer fővel több az előző év azonos időszakában. A foglalkoztatottság növekedési üteme elmaradt az egy évvel korábbtól, miközben tovább nőtt a gazdaság kielégítetlen munkaerőigénye. Az I. negyedévi 2,5%-os létszámnövekedés 1,0 százalékponttal, a II. negyedévi 1,8%-os érték 1,6 százalékponttal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál. A munkaerő-kínálat demográfiai okokból folyamatosan csökken – a munkaerőpiacra belépő korosztályok létszáma jelentősen elmarad az onnan nyugdíjazás miatt kilépőkéitől –, amit egyelőre még ellensúlyoz az öregségi nyugdíjkorhatár folyamatos emelkedése.

2017 I. félévében a 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta 67,6% volt, 1,9 százalékponttal¹ magasabb, mint az előző év azonos időszakában, ezen belül a II. negyedévben túllépte a 68%-ot. A foglalkoztatás terén az utóbbi években lezajló pozitív fordulat nagyságát jelzi, hogy a válság mélypontját jelentő 2010 I. félévének 54,5%-os rátájához képest a javulás több mint 13 százalékpontos volt. 2010 I. félévében a 15–24 évesek 17,8, hét évvel később 28,6%-a minősült foglalkoztatottnak. A fiatal korosztály foglalkoztatási mutatóinak javulásában a gazdasági helyzetben bekövetkezett pozitív elmozdulás mellett az is közrejárt-

szott, hogy a növekvő munkaerőhiány miatt a munkáltatók egyre több nappali tagozatos diákot foglalkoztatnak. A legidősebbek, az 55–64 évesek foglalkoztatási rátája változott a legdinamikusabban (hét év alatt 32,8-ről 50,7%-ra nőtt), amiben a nyugdíjkorhatár emelése volt a döntő tényező.

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

2017 I. félévében a foglalkoztatásbővülés kizárólag a hazai elsődleges munkaerőpiacot érintette, ahol a létszám 114 ezerrel nőtt, miközben a magukat közfoglalkoztatottnak vallók létszáma a kormányzati intézkedések következtében egy év alatt közel 8,0%-kal csökkent, és megállt a külföldi munkahelyet megjelölők létszámának a korábbi évekre jellemző növekedése is.² A hazai munkaerőhiány enyhítésére 2017-ben lendületet vett az ukrán és a szerb állampolgárságú munkavállalók toborzása, miközben csökkentek a munkavállalásukhoz kapcsolódó adminisztratív terhek, de egyelőre ezek az intézkedések csak néhány ezer főt értek el. A foglalkoztatottak száma a vizsgált félévben Észak-Alföldön nőtt a legdinamikusabban, míg a két másik régióban (Észak-Magyarország és Dél-Dunántúl), ahol ugyancsak jelentős súllyal van jelen a közfoglalkoztatás, a foglalkoztatás csak kismértékben bővült. A nem alkalmazotként dolgozók létszámának csökkenése 2017 I. félévében is folytatódott.

¹ A nevezőt jelentő 15–64 éves népesség számának csökkenése ebből 0,6 százalékpontot magyaráz.

² A munkaerő-felmérés a külföldön dolgozóknak csak azt a részsokaságát éri el, amelyről az itthon összeírt háztartás mint tagjáról adatot szolgáltat. Az eddigi tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a teljes és a részsokaság mozgásának iránya egyértelműen, a változás dinamikája pedig valószínűsíthetően megegyezik.

1. tábla

A foglalkoztatottak száma és korábbi időszakokhoz viszonyított változása

(ezer fő)

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása, 2017. I. félév	
	2010. I. félév	2016. I. félév	2017. I. félév	2010. I. félévhez képest	2016. I. félévhez képest
Összesen	3 703,8	4 302,4	4 393,7	689,9	91,3
Férfi	1 970,5	2 336,5	2 397,6	427,1	61,0
Nő	1 733,3	1 965,9	1 996,2	262,9	30,3
Közép-Magyarország	1 191,3	1 387,2	1 413,6	222,4	26,5
Közép-Dunántúl	420,9	485,9	498,3	77,4	12,4
Nyugat-Dunántúl	398,6	451,7	465,4	66,9	13,7
Dél-Dunántúl	335,3	367,2	368,5	33,2	1,3
Észak-Magyarország	391,5	464,6	470,7	79,1	6,1
Észak-Alföld	492,3	601,2	625,0	132,7	23,8
Dél-Alföld	473,8	544,6	552,2	78,4	7,6
Alkalmazott	3 243,3	3 834,9	3 942,4	699,1	107,6
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	142,7	143,7	155,6	12,9	11,9
Vállalkozó, önálló	305,3	311,2	284,0	-21,3	-27,2
Segítő családtag	12,5	12,6	11,7	-0,8	-0,9
Belföldi telephelyen dolgozik	3 655,3	4 184,1	4 281,4	626,1	97,3
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	66,6	220,2	203,4	136,7	-16,8
Külföldi telephelyen dolgozik	48,5	118,3	112,3	63,9	-6,0

Forrás: munkaerő-felmérés.

Az utóbbi évek kedvező munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az unión belüli helyzetünk folyamatosan javult. A legfrissebb rendelkezésre álló, Eurostat által publikált adatok szerint 2017. I. negyedévében a 15–64 évesekre számított foglalkoztatási ráta 0,4 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, ezen belül a férfiak előnye 2,0 százalékponttal nőtt, míg a nők 1,0 százalékpontos hátránya némileg magasabb volt az előző negyedévinél. Az ún. legjobb munkavállalási korúakra, a 25–54 évesekre számított 82,7%-os foglalkoztatási aránnyal a tagországok átlagosnál jobb helyzetű felében voltunk. A javuló foglalkoztatáshoz alacsony munkanélküliség társult, 2017. I. negyedévben mindössze 3 tagországban (Csehországban, Németországban és Máltán) volt kisebb a munkanélküliségi ráta az Egyesült Királyság adatával megegyező magyar 4,5%-nál.

2. tábla

Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2017. I. negyedév

Ország	Foglalkoztatási ráta						Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	15–24	25–54	15–64 éves			váltó- zás ^{a)}	
	évesek		férfiak	nők	együtt		
	%						
Ausztria	49,4	82,9	74,3	67,6	71,0	0,6	6,0
Belgium	21,0	79,2	66,8	57,6	62,2	0,6	7,7
Bulgária	20,4	77,0	68,1	60,6	64,3	2,0	6,9
Ciprus	26,0	76,5	67,9	59,1	63,3	1,8	13,6
Csehország	29,1	85,9	80,0	65,4	72,8	1,8	3,5
Dánia	55,2	81,1	75,6	70,9	73,2	-1,2	6,5
Egyesült Királyság	50,4	83,3	78,1	69,4	73,7	0,6	4,5
Észtország	37,5	83,5	76,1	70,2	73,1	2,8	5,6
Finnország	36,7	79,5	68,8	67,2	68,0	0,5	9,3
Franciaország	27,5	79,1	67,3	60,5	63,8	0,1	10,0
Görögország	13,5	65,5	61,0	43,3	52,0	1,1	23,4
Hollandia	60,1	83,2	79,7	70,5	75,1	1,1	5,6
Horvátország	22,8	72,4	60,9	51,0	55,9	0,9	14,1
Írország	30,4	76,5	70,9	60,1	65,4	1,8	6,7
Lengyelország	29,1	80,9	71,8	59,0	65,4	1,7	5,4
Lettország	30,6	80,4	70,4	67,0	68,7	0,5	9,4
Litvánia	29,3	82,0	69,1	69,0	69,0	0,7	8,1
Luxemburg	24,4	83,1	69,4	62,4	66,0	0,6	6,1
Magyarország	28,4	82,7	73,8	60,6	67,1	2,0	4,5
Málta	45,3	79,8	77,9	53,0	65,8	1,5	4,2
Németország	45,9	83,8	78,1	71,0	74,6	0,6	4,1
Olaszország	16,2	68,8	66,2	48,2	57,2	0,9	12,2
Portugália	25,0	81,1	69,4	63,4	66,3	2,3	10,2
Románia	21,4	77,5	68,9	53,5	61,2	1,4	5,5
Spanyolország	18,5	71,9	65,1	54,6	59,9	1,4	18,8
Svédország	41,4	85,8	76,8	74,6	75,7	0,8	7,2
Szlovákia	27,2	79,7	71,5	59,9	65,8	1,7	8,7
Szlovénia	31,7	84,3	70,0	64,5	67,3	3,1	7,8
EU-28	33,4	78,8	71,8	61,6	66,7	1,0	8,3

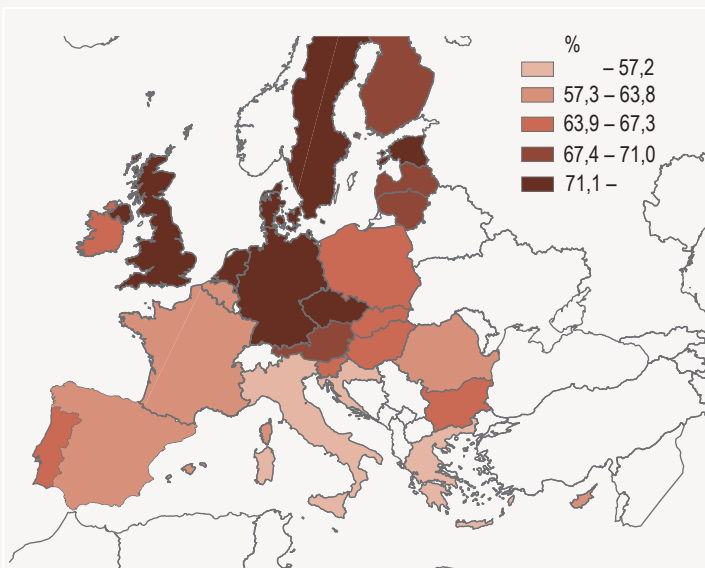
a) 2017. I. negyedév a 2016. I. negyedévhez képest, százalékpont.

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2017. július 24-i állapot).

Foglalkoztatási ráta* az Európai Unió tagországaiban, 2017. I. negyedév

2. ábra

* 15–64 évesekre számolva.
Forrás: Eurostat (2017. július 24-i állapot).

2017 I. félévében az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a megfigyelt nonprofit szervezeteknél, valamint a költségvetési intézményeknél 2,0%-kal, illetve közfoglalkoztatottak nélkül 3,2%-kal nőtt az alkalmazásban állók száma az előző év azonos időszakához képest. A versenyszférában a mintegy 9 ezer közfoglalkoztatottal együtt 2 millió 41 ezren dolgoztak, 3,3%-kal (közel 65 ezer fővel) többen, mint az előző év azonos időszakában, míg a költségvetési szektorban a – 151 ezer fő közfoglalkoztatott nélkül számolt – 694 ezres létszám

meggyezett az egy évvel korábbival. Az adatszolgáltatásra kijelölt nonprofit szervezetek a mintegy 13 ezer közfoglalkoztatottal együtt 142,5 ezer főnek adtak munkát.

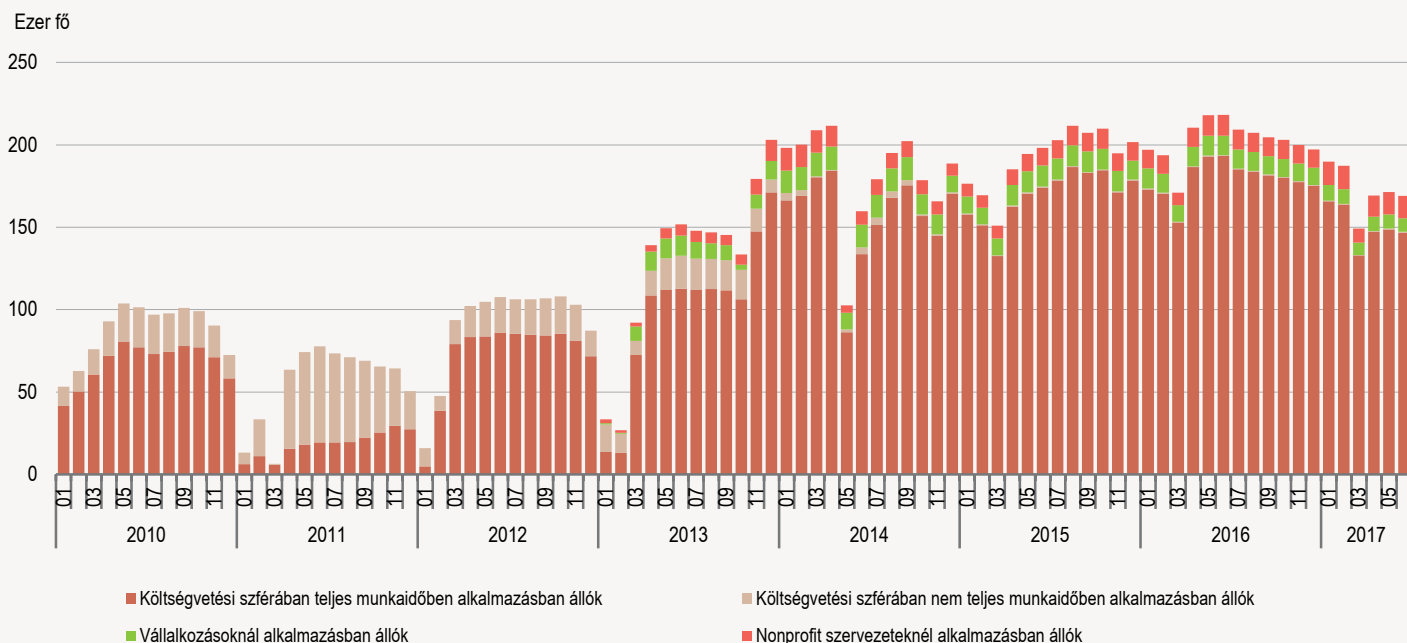
A nemzetgazdaság megfigyelt szegmensében a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma 1,8%-kal (közfoglalkoztatottakkal együtt 2 millió 730 ezerre), a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottaké pedig a korábbi évekhez képest dinamikusabban, 4,1%-kal (299 ezerre) nőtt. A nagyobb számú részmunkaidőst foglalkoztató ágazatok közül 10% feletti növekedés jellemezte az építőipart, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátást, illetve az oktatást, míg a kereskedelem, járműjavításban a részmunkaidősök aránya nem változott, a feldolgozóiparban pedig létszámuk 1 százalékponttal kisebb mértékben nőtt a teljes munkaidősökre jellemzőnél.

A költségvetési intézményeknél, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottak havi átlagos statisztikai állományi létszáma 2017 I. félévében 172,7 ezer volt.

Az intézményi munkaügyi statisztika által nem lefedett körre is kiterjedő BM-adatközlés³ szerint a közfoglalkoztatottként nyilvántartottak létszáma 2017 I. félévében havi átlagban 187,3 ezer volt, közel 34 ezerrel kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. A vizsgált időszak utolsó hónapjában, júniusban 183,9 ezer fő vett részt a közfoglalkoztatási programokban (lényegében azonos számban az előző hónappal), de 25%-kal kevesebben, mint 2016 júniusában. A 25 év alattiak részvétele a közfoglalkoztatásban ennél is nagyobb mértékben esett vissza, számuk egy év alatt csaknem a felére csökkent. (A 25 évnél fiatalabbak havi átlagos létszáma 25,9 ezer fő volt 2016 júniusában, míg 2017 ugyanezen hónapjában már csak átlagosan 13,7 ezer fő fiatal dolgozott ebben a formában.) Jóllehet a foglalkoztatási helyzet javulásához az utóbbi évek közfoglalkoztatási programjai jelentősen hozzájárultak, illetve van egy olyan réteg, amelynek munkához juttatása hosszú távon is csak ilyen formában lehetséges, a cél változatlanul az, hogy megfelelő segítséggel mind több közfoglalkoztatottnak legyen lehetősége állást találni az elsődleges munkaerőpiacon. A közfoglalkoztatásban dolgozóknak ilyen irányba történő terelését a kormány eddig is számos direkt eszközzel (elhelyezkedési juttatás, munkahelyvédelmi akcióterv, megváltozott munkaképességűek támogatása stb.) segítette, míg az indirekt eszkö-

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

3. ábra

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van adat.
Forrás: havi munkaügyi jelentés.

³ Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).

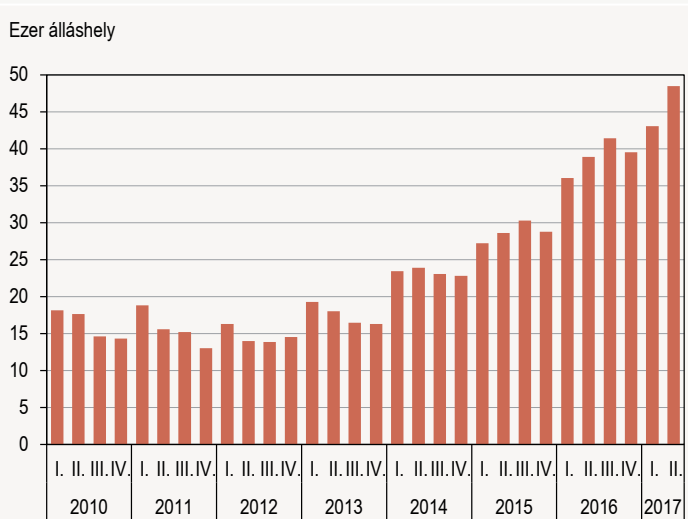
zők közül kiemelt szerepet játszik a minimálbér és a garantált bérminimum ez évi jelentős emelése, ami érdemben növelte a közfoglalkoztatáshoz viszonyított kereseti többletet.

1.2. Munkaerő-kereslet

Az uniós módszertan szerint készült adatgyűjtésben a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató szervezetei 2017. I. negyedévében 43 ezer, a II. negyedévében pedig több mint 48 ezer olyan üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelynek mielőbbi betöltése érdekében a munkáltatók már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetést tettek közzé stb.). Az utóbbi 9600-zal, 25%-kal magasabb érték, mint a 2016 II. negyedévében jelentett. A versenyszférára jellemző üres álláshely aránya így 2,3%-ra nőtt.

4. ábra

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

Forrás: üresálláshely-statisztika.

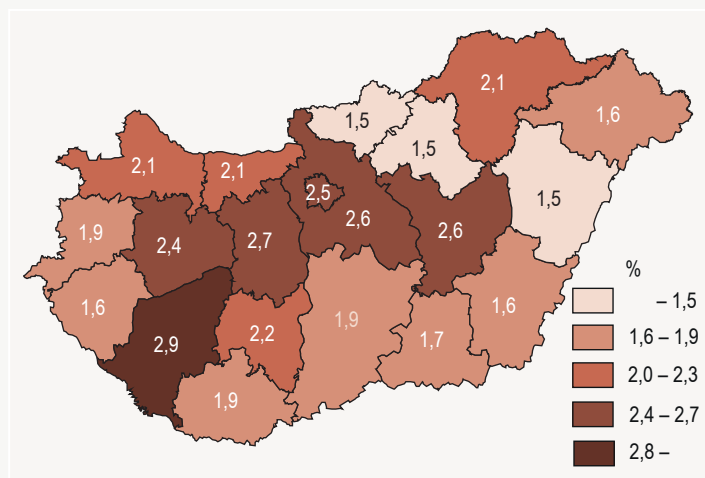
2017 II. negyedévében a versenyszférán belül az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban volt létszámarányosan a legtöbb betöltetlen állás (3,7%), ami megelőzte ezzel a 3,4%-os információ és kommunikáció nemzetgazdasági ágat. A legnagyobb létszámot foglalkoztató feldolgozóipar gazdálkodó szervezetei 18,8 ezer betöltésre váró álláshelyet jelentettek, ami 2,7%-a volt az összes álláshelynek. Jelentős létszámgondokkal küzd az építőipar és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás is, előbbiben 2,5, utóbbiban 2,9% volt a II. negyedévében a betöltetlen álláshelyek aránya. Foglalkozási főcsoportok szerint a 2. „A felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások” főcsoportba kerestek az összes álláshelyhez viszonyítva a legtöbb új munkavállalót, itt az üres álláshelyek aránya 3,2%-ra nőtt, de 3,0%-os arányával alig maradt el ettől a szakképzettséget nem igénylő egyszerű foglalkozások főcsoportja is. Ez utóbbiban a 10,7 ezres üres álláshely a foglalkozási főcsoportok között a legmagasabb volt. A megyék közötti különbség e téren is igen jelentős, 2017 II. negyedévében a skála egyik szélén a 2,9%-os Somogy megyei arány, a másikon az 1,5%-os nógrádi volt. Így csak nagy általánosságban igaz az, hogy a magas foglalkoztatási rátájú megyék azok, ahol relatíve nagyobb a munkaerőigény, és az ország kettéosztottsága is – más munkaerőpiaci mutatókhoz képest – kevésbé markáns.

Az uniós előírás alapuló statisztika mellett egy attól eltérő koncepció szerint jelzi a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatsora, amely a munkáltatóktól folyamatosan beérkező munkaerőigény-bejelentéseken alapul. A munkáltatók részben azon állások bejelentésében érdekeltek, amelyeket támogatott formában kívánnak betölte-

ni, részben alacsonyabb kvalifikációs igényű munkakörökre keresnek ilyen módon munkavállalókat. 2017 júniusában a foglalkoztatók összesen 39,2 ezer üres álláshelyet jelentettek be, amelynek 48,5%-ához igényeltek támogatást (ez az esetek 2/3-ában közfoglalkoztatást jelentett). A bejelentések közel harmada Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből, Budapestről és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkezett. Az adott hónapban így összesen 122,0 ezer állást tartott nyilván a NFSZ, amelyből a hó végi zárónapon 87,7 ezer volt még betöltetlen. A legtöbb nem támogatott formában alkalmazni kívánt munkaerő iránti igény Budapestről, Győr-Moson-Sopron és Bács-Kiskun megyéből érkezett. A keresés fő célcsoportjait az egyszerű ipari foglalkozásúak, az egyéb, máshová nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozásúak, a tehergépkocsi-vezetők és kamionsofőrök, valamint a mechanikaigép-összeszerelők jelentették.

5. ábra

Üres álláshelyek aránya megyék szerint, 2017. II. negyedév

Forrás: üresálláshely-statisztika.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

2017 I. félévében a munkaerő-felmérés definíciója⁴ szerinti munkanélküliek száma az előző év azonos időszakához képest 52 ezerrel kevesebb, 201,6 ezer, a munkanélküliségi ráta 4,4% volt.

3. tábla

A fontosabb munkanélküliségi mutatók alakulása

Időszak	Munkanélküliek száma, ezer fő			Munkanélküliségi ráta, %			
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	15–24 évesek
2015. I.	186,3	161,3	347,6	7,7	7,8	7,8	19,4
II.	163,5	146,9	310,4	6,7	7,1	6,9	17,8
III.	151,8	140,9	292,7	6,1	6,7	6,4	16,7
IV.	146,1	134,6	280,7	5,9	6,5	6,2	15,3
2016. I.	147,0	125,8	272,8	6,0	6,1	6,0	14,2
II.	131,4	102,6	234,1	5,3	4,9	5,1	13,3
III.	121,6	104,8	226,5	4,9	5,0	4,9	12,7
IV.	109,9	95,1	205,0	4,4	4,5	4,4	11,6
2017. I.	108,9	97,9	206,8	4,4	4,7	4,5	10,3
II.	100,1	96,3	196,4	4,0	4,6	4,3	11,0

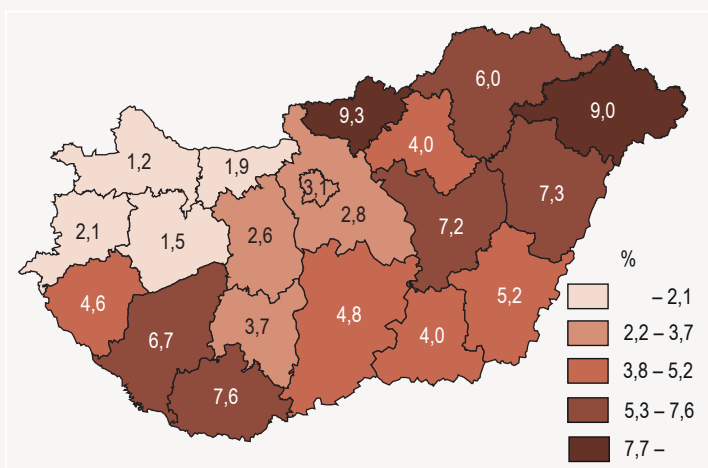
Forrás: munkaerő-felmérés.

⁴ Nincs munkája, aktívan keres munkát és rendelkezésre áll.

2017. I. félévében a munkanélküliség szintje Közép-Dunántúlon volt a legalacsonyabb, mindössze 2,1% (megelőzve ezzel Nyugat-Dunántúlt), míg Észak-Alföldön a legmagasabb, 7,9%.

6. ábra

Munkanélküliségi ráta* megyék szerint, 2017. II. negyedév

* 15–74 évesekre számolva.
Forrás: munkaerő-felmérés.

2017. I. félévében a nyilvántartott álláskeresőök átlagos létszáma 301,7 ezer fő volt, ami közel 46 ezer fős csökkenést jelent az egy évvel korábbihoz képest. Ezen belül a regisztrált álláskeresők márciusi létszáma kiugróan magas, 350,8 ezer volt, mivel az ekkor záródó közfoglalkoztatási programokból kilépők közül sokan újra visszakérültek a nyilvántartásba. Ezt követően a nyilvántartott álláskeresők száma folyamatosan csökkent és júniusban 279,6 ezer fővel zárt. Ez utóbbiból 78,6 ezren voltak tartósan, egy éven túl nyilvántartásban lévő álláskeresők, 12,8%-kal kevesebben, mint az előző év azonos hónapjában, azaz az állományon belüli arányuk enyhén csökkent.

4. tábla

A nyilvántartott álláskeresőök főbb adatai

(ezer fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresői járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesül
2016.					
január	359,2	38,7	64,5	118,5	176,2
február	366,6	40,3	66,2	125,0	175,4
március	420,7	44,6	77,3	133,6	209,8
április	338,1	38,1	63,5	106,5	168,0
május	307,0	34,1	55,9	99,6	151,6
június	291,6	34,2	53,8	94,4	143,4
I. félév	347,2	38,3	63,5	112,9	170,7
2017.					
január	288,3	30,4	63,6	87,2	137,5
február	296,5	31,4	63,8	91,5	141,2
március	350,8	34,8	78,7	101,9	170,2
április	307,4	31,5	71,7	90,9	144,8
május	287,6	28,8	61,7	90,7	135,2
június	279,6	29,8	57,6	90,4	131,6
I. félév	301,7	31,1	66,2	92,1	143,4
2016. I. félév=100,0	86,9	81,2	104,1	81,6	84,0

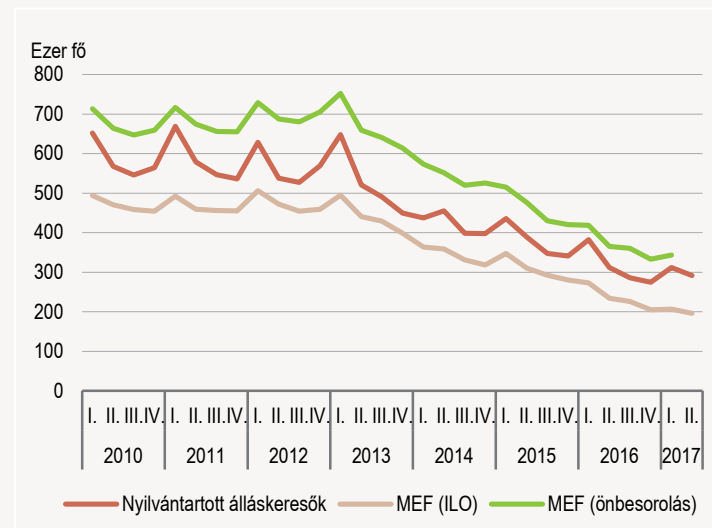
Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

⁵ A 15–64 éves korosztályba tartozók száma egy év alatt 55 ezer fővel kevesebb lett.

2017. I. félévében a regisztrált álláskeresők 52,5%-a részesült valamilyen ellátásban, ami a korábbi évekre jellemzőnél némileg kedvezőbb, az ellátottakon belül pedig nőtt a magasabb összegű juttatásban részesülők aránya.

7. ábra

A nyilvántartott álláskeresőök és a munkaerő-felmérés, valamint az önbesorolás szerinti munkanélküliek számának alakulása

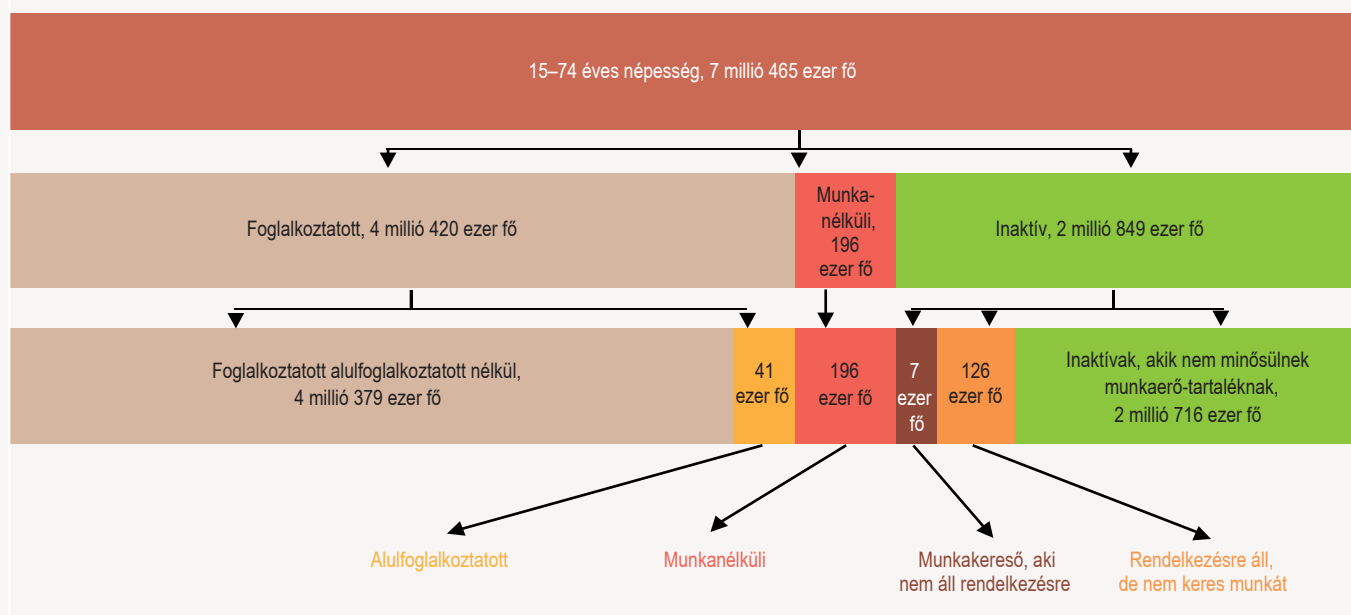
2017. I. félévében a munkaerő-felmérésben 328,2 ezren határozták meg magukat munkanélküliként, mintegy 64 ezer fővel (16 %-kal) kevesebben, mint egy évvel korábban. Ez az adat is a relatíve könnyen mozgósítható munkaerő-tartalék fogyását jelzi, hasonlóan a potenciális munkaerő-tartalékként számításba vehető csoportok létszámalakulásához.

Az ILO definíciónak megfelelő munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső, vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő mint potenciális tartalék inaktívak együttes létszáma 2017. I. félévében 70 ezerrel, 384 ezer főre csökkent az előző év azonos időszakához képest. 2017. I. negyedévben 397 ezer fő, a II. negyedévben pedig már csak 371 ezer fő tartozott ebbe a kategóriába.

1.4. Inaktívak

Részben demográfiai⁵, részben munkaerőpiaci okokból a munkavállalási korúnak tekintett (15–64 éves) inaktívak száma folyamatosan csökken. 2017. I. félévében az előző év azonos időszakánál 86 ezerrel kevesebben voltak. A legnagyobb csoport még mindig a nyugdíjasoké, de számuk 43 ezerrel elmaradt az egy évvel korábitól, miközben a hasonló nagyságot képviselő tanulóké csak 20 ezerrel mérséklődött. A nyugdíjasok számának csökkenésében a nyugdíjkorhatár évenkénti emelésének van döntő szerepe, bár ennek hatását a nők 40 éves munkaviszony utáni nyugdíjba vonulási lehetősége némileg tompítja. Az elveszülések száma évek óta szűk határok között változik, így az, hogy csökkent az anyasági ellátás igénybevétele miatt inaktívak száma is, a gyermeket vállaló nők mielőbbi munkaerőpiaci visszatérését segítő intézkedések eredményének tudható be. Az álláskeresői ellátásban részesülő, de az ILO munkanélküli definíciójában rögzített hármas kritériumát nem teljesítő, ezért inaktívnak tekintettek száma 43 ezerrel csökkent. Viszonylag stabil az ún. egyéb inaktív kategóriába tartozók száma, azoké, akik nem tanulnak és saját jogon állandó (szociális típusú) jövedelemmel sem rendelkeznek. Az ide-sorolt 144 ezer nő többsége klasszikus háztartásbeli, aki családi kötelezettségei miatt nem lépett be a munkaerőpiacra.

Potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2017. II. negyedév

Forrás: munkaerő-felmérés.

5. tábla

A 15–64 éves inaktívak munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2017. I. félév			2016. I. félév=100,0		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	263,5	425,7	689,2	92,5	95,1	94,1
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	1,9	233,1	234,9	51,0	96,1	95,4
Álláskeresési ellátásban részesülő	20,0	23,4	43,3	79,0	104,2	90,8
Tanuló	329,1	320,6	649,7	98,1	95,9	97,0
Ápolási díjban, árva-ellátásban részesülő	10,8	28,0	38,8	93,7	79,4	82,9
Egyéb inaktív	83,9	144,3	228,2	91,0	106,8	100,4
15–64 éves inaktívak összesen	709,1	1 175,1	1 884,2	94,2	96,5	95,6

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2017 I. félévében a 3 millió 29 ezer főt alkalmazó (a legalább 5 fős vállalkozásokat, a költségvetési intézményeket és a kiemelt nonprofit szervezeteket magába foglaló) megfigyelési körben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 290,3 ezer forint volt, 12,5%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. Az elmúlt éveket jellemző ütemhez képest kiugróan magas növekedés részben kormányzati intézkedésekkel – többek között a minimálbér és a garantált bérminimum 15, illetve 25%-os emelésé-

vel⁶ – magyarázható, de keresetfelhajtó hatása volt a munkaerőért folyó verseny erősödésének is, míg a közel 1 százalékpontos növekedés az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak aránycsökkenése miatt történt.

A minimálbér emelésének hatása a nemzetgazdaság valamennyi szegmensét érintette. Ez az alacsonyabb keresetűeknél közvetlenül jelentkezett, míg a minimálbér felett keresőknél a bértorlódás kiküszöbölésének igényén keresztül alakította a kereseteket. Emellett az állami szféra számos területén került sor 2016-ban, illetve 2017-ben – részben az életpályamoddellel összhangban, részben a modell kiterjesztése generálta bérfeszültség csökkentése érdekében – jelentősebb keresetkorrekciós intézkedésekre. A 2016. évi intézkedések többsége az év második félévére koncentráldott, így a 2017. I. félévi kereseti index bázisában még az alacsonyabb kereset szerepel, míg 2017-ben a közszférát érintő jelentősebb változások január 1-jétől léptek életbe. Az I. félévi költségvetési kereseti indexben így a 2016. II. félévi és a 2017. évi intézkedések hatása egyaránt jelen volt.⁷

2017 I. félévében a versenyszféra legalább 5 fős vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 11,1%-kal, 304,4 ezer forintra emelkedett. A keresetnövekedés üteme a II. negyedévben magasabb volt. A versenyszférában tevékenykedő állami tulajdonú gazdálkodó szervezeteknél, mint a Magyar Posta, a MÁV, a Volán, vagy a regionális vízművek (mintegy 200 további kisebb létszámú állami tulajdonú vállalkozáshoz hasonlóan) egy 3 éves bérmegállapodás első ütemeként 2017 I. negyedévének végén 2017. január 1-től visszamenőleges hatállyal érvényes 13–14%-os keresetrendezésre került sor. Ennek hatására a víz- és hulladékgazdálkodás, illetve a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágakban az átlagkeresetek 14,6, illetve 12,6%-kal emelkedtek. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás 14,2%-os, a versenyszféra átlagát jelentősen meghaladó keresetnövekedésében részben a minimálbér-emelés, részben az ágazat növekvő munkaerő gondjait enyhíteni hivatott keresetrendezések játszottak szerepet. A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágaiban, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem, gépjárműjavításban 11,2, illetve 11,6%-kal nőttek a bruttó keresetek. A minimálbér-emelés keresetalakító hatását jelzi,

⁶ 2017. január 1-jétől a „normál” minimálbér 111 ezerről 127,5 ezer forintra, a garantált bérminimum 129 ezerről 161 ezer forintra változott.

⁷ Az éves keresetnövekedési-index így várhatóan érdemben el fog maradni a félévitől.

hogyan a feldolgozóiparon belül a legalacsonyabb átlagkeresetű területen, a textil, ruházati, bőr és bőrtermék gyártása iparcsoportban volt a legnagyobb arányú (15,1%-os) keresetnövekedés. Az átlagkereset nagyságát tekintve a hagyományosan élenjáró pénzügyi, biztosítási tevékenységben dolgozók keresete 8,9%-kal, 574,1 ezerre, a második helyet elfoglaló információ és kommunikáció területen alkalmazásban állóké mindössze 4,9%-os növekedés eredményeként 509,6 ezer forintra változott. A 306,4 ezer forintos kereseti átlag jellemezte a feldolgozóiparon belül kiugróan magas, 829,1 ezer forint volt az alacsony létszámot foglalkoztató kőszeggyártás, kőolaj-feldolgozásban dolgozók I. félévi átlagkeresete, mivel az előző évi eredmények alapján április–május hónapokban nagy összegű jutalom kifizetésére került sor.

A költségvetési szféra adott évi keresetnövekedési ütemét a kormányzati intézkedések mellett a közfoglalkoztatottak bér- és létszámalkulása is befolyásolja. Ez utóbbi szerepe 2017 II. negyedévében volt jelentősebb, amikor az átlagosnál jóval alacsonyabb keresetű közfoglalkoztatottak alkalmazottakon belüli aránya lényegesen kisebb volt, mint 2016 azonos időszakában. Így a teljes költségvetési szféra átlagkeresete alacsonyabb, viszont a növekedés üteme magasabb volt (16,0%), mint közfoglalkoztatottak nélkül számolva (14,2%).⁸ A költségvetési szféra túlsúlya jellemezte mindhárom nemzetgazdasági ágban voltak olyan intézkedések, amelyek vagy áthúzó, vagy adott évi hatásukkal hozzájárultak a szféra kiugróan magas keresetnövekedési üteméhez. A közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban egyebek mellett a rendvédelmi és honvédelmi dolgozók illetménye újabb 5,0%-kal nőtt, és pótlék formájában fizetésesében részesültek a terület közalkalmazottai is. 2016 II. félévétől emelték a járási hivatalok és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) dolgozóinak illetményét, 2017. januártól pedig a fővárosi és megyei kormányhivatalok dolgozóit. 2016 IV. negyedévében kezdődött a bírák, ügyészek fizetésének ren-

dezése is. Az intézkedések együttes hatására 2017 I. félévében az ebbe a nemzetgazdasági ágba sorolt költségvetési intézményekben dolgozók közfoglalkoztatottak nélkül számított bruttó átlagkeresete 15,2%-kal, 360,4 ezer forintra nőtt.

Az oktatásban dolgozók 290,2 ezer forintos kereseti átlagát, illetve 9,2%-os keresetnövekedési ütemét több tényező alakította. A legnagyobb súlyú a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók 2016 őszén induló bérrendezése volt. A közoktatásban dolgozó pedagógusok 2013-ban indult életpályaprogramja 2017-ig évi 3,5%-os emelést jelent, emellett 2016 júliusában és decemberében a közoktatásban dolgozó, de az illetményrendezésből kimaradó nem pedagógus végzettségűek 35–35 ezer forintos plusz juttatásban részesültek. Az egészségügyi és szociális dolgozók esetében több parciális intézkedés után 2016 második felétől átfogó illetményrendezésre került sor. Ennek eredményeként 2017 I. félévében – közfoglalkoztatottak nélkül számolva – a humán-egészségügyi ellátásban dolgozók bruttó átlagkeresete 21,9%-kal meghaladva az egy évvel korábbit 282,6 ezer forintra, a szociális ellátásban dolgozóké 20,5%-os emelkedés után 212,8 ezer forintra változott. A fenti nemzetgazdasági ágakban dolgozók mellett a kulturális terület 20 ezer közalkalmazottja is keresetemeléssel részesült 2017. januártól, átlagosan 15%-os mértékben.

A nonprofit szféra 9,9%-os kereseti dinamikája a szervezeti kör bővülésével is összefügg.

A közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga a megfigyelt körben 81,7 ezer forint volt, ami nagyjából azonos a jelenleg érvényes közfoglalkoztatási minimálbérrel (81 530 forint), az előző év azonos időszakához viszonyított 3,2%-os növekedési ütem pedig 0,2 százalékponttal meghaladta a tarifális keresetét.

A költségvetési intézményeknél és a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül 2011 óta keresetbe nem számító

6. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, összesen és közfoglalkoztatottak nélkül, 2017. I. félév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		költségvetés		nonprofit szervezetek	
			teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	204 004	196 172	215 101	205 977	167 117	163 550	166 189	162 936
Szellemi	385 495	353 988	443 130	394 843	317 197	305 260	306 862	300 807
Együtt	290 323	271 231	304 441	279 973	264 243	255 259	249 594	244 680
2016. I. félév=100,0								
Fizikai	115,2	115,3	114,5	114,7	116,7	116,3	112,7	112,7
Szellemi	110,6	110,6	108,1	108,4	114,8	114,5	106,3	106,5
Együtt	112,5	112,6	111,1	111,4	116,0	115,6	110,3	110,5
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	219 082	210 307	216 098	206 908	246339	239 589	194 449	190 184
Szellemi	389 344	357 417	443 338	395 021	323 564	311 288	313 238	307 006
Együtt	304 367	283 995	305496	280 913	306 012	294 991	271 868	266 321
2016. I. félév=100,0								
Fizikai	114,4	114,5	114,4	114,6	114,8	114,5	112,9	112,9
Szellemi	110,3	110,4	108,1	108,4	114,2	113,9	107,1	107,4
Együtt	111,7	111,8	111,0	111,3	114,2	113,8	109,9	110,1

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

⁸ Ez a hatás, ha kisebb mértékben is, de a nemzetgazdasági szintű keresetekenél is jelentkezik.

kompensációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresete a 2011. és 2012. évi jövedelemadó, illetve járulékszabály-változások miatt csökkent volna. A keresetkorrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként a kompensációban érintettek száma a 2012. évi közel 400 ezerről 2017. I. félévére 108 ezerre csökkent. A kompensáció átlagos összege 8900 forintnak felelt meg.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2017-ben a személyi jövedelemadó kulcsa és a munkavállalókat terhelő járulékok nagysága nem változott az előző évhez képest, így a nettó kereset – a családi adókedvezmény nélkül – a bruttóval azonos ütemben, 12,5%-kal nőtt 2017. I. félévében. A közfoglalkoztatottak nélkül számított nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset 202,4 ezer, míg a közfoglalkoztatottakkal együttesen számba véve 193,1 ezer forintnak felelt meg. A versenyszférában a nettó kereseti átlag 202,5 ezer, a költségvetési szférában 175,7 ezer forint (ez utóbbit közfoglalkoztatottak nélkül számolva 203,5 ezer forint) volt. A fogyasztói árak első félévi 2,3%-os emelkedése mellett a keresetek reálértéke 10%-kal javult.

7. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és a reálkereset alakulása, 2017. I. félév

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reálkereset ^{a)}	Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, %
		2016. I. félévhez viszonyított változása, %		
0 gyermek	189 092	12,3	9,8	54,0
1 gyermek	197 798	12,4	9,9	22,4
2 gyermek	226 102	13,4	10,8	17,2
3 és annál több gyermek	244 725	11,3	8,8	6,4
Nemzetgazdaság összesen	200 966	12,4	9,9	100,0

^{a)} A 2017. I. félévi 102,3%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.

Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

2017-ben tovább nőtt a kétgyermekesek családi adókedvezménye, az előző évi gyermekenkénti 83 330 forint helyett így ők 100 000 forinttal csökkenthetik havonta személyijövedelemadó-alapjukat. Az egygyermekesek a tavalyihoz hasonlóan 66 670 forint, a három és annál több gyermeket nevelők pedig gyermekenként 220 ezer forint adóalap-csökkentésben részesülnek. A kedvezményt a szülők megoszthatják, illetve azt a járulékok

terhére is igénybe vehetik. A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modellel végzett számítások szerint a családi adókedvezmény 2017. I. félévében a megfigyelt szervezeti körben munkavállalónként átlagosan havi 7,9 ezer forint többletjövedelmet eredményezett. A kedvezmény figyelembevételével a két gyermeket nevelő munkavállalóknak több mint 37,0 ezer, a három és annál több gyermeket nevelőknek pedig 55,6 ezer forint többletjövedelmet biztosított a gyermeket nem nevelők nettó keresetéhez képest.

2.3. Munkajövedelem

2017. I. félévében a keresetek nemzetközi összehasonlítás céljára szolgáló, a kereseten felül az ún. egyéb munkajövedelem elemeket, így többek között a cafetéria részeként fizetetteket is tartalmazó munkajövedelem 304,4 ezer forint, ebből a kereseten felüli rész 14,0 ezer forint volt. Ez utóbbi 800 forinttal meghaladta az egy évvel korábbi átlagot. Az egyéb munkajövedelemnek a teljes munkajövedelemen belüli aránya ezzel némi csökkenést.

8. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása

Megnevezés	2017. I. félév			2016. I. félév
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemen belül	
				%
	forint/fő/hó			%
Nemzetgazdaság összesen	304 366	14 043	4,6	4,9
Ebből:				
versenyszféra	319 004	14 564	4,6	4,8
költségvetés	277 638	13 395	4,8	5,1

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

2017. I. félévében a nemzetgazdasági ágak közül továbbra is a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás esetében volt a legmagasabb az egyéb munkajövedelem összege, havi átlagban közel 33 ezer forint. A másik végletet a humán-egészségügyi, szociális ellátás képviselte, ahová a külön juttatásokban jellemzően nem részesülő közfoglalkoztatottak többsége is besorolásra kerül, havi átlagban 4,5 ezer forinttal.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu